

NS-WANDELTOCHT 'T ZAND

herzien door Lonesome Sparrow
19 september 2017

Beginpunt dag 1: bushalte 'Geersbroekseweg' aan de Chaamseweg te Ulvenhout, Noord-Brabant
Eindpunt dag 1 en beginpunt dag 2: bushalte 'Willibrordplein' aan de Baarleseweg in het centrum van Alphen, Noord-Brabant

Alternatief beginpunt dag 2: bushalte 'Goedentijd' aan Goedentijd aan de rand van de bebouwde kom van Alphen, Noord-Brabant (afstand is dan 0,4 km korter)

Eindpunt dag 2: bushalte 'Bloemenstraat' aan de Paardenstraat (voor richting Tilburg) of bushalte 'Vrijthof' aan het Vrijthof (voor richting Breda), beide te Hilvarenbeek, Noord-Brabant (als je in reisplanner Paardenstraat te Hilvarenbeek als vertrekpunt opgeeft, wordt je naar 1 van deze 2 haltes gestuurd)

Afstand dag 1: 20,1 of 20,3 km (afhankelijk van bij welke van de 2 bushaltes 'Geersbroekseweg' begonnen wordt)

Afstand dag 2: 19,3 km (0,7 km minder als begonnen wordt bij bushalte 'Goedentijd'; 0,3 km minder als geëindigd wordt bij bushalte 'Vrijthof')

Deze wandeltocht werd in 1996 als tweedaagse tocht in het assortiment NS-wandeltochten opgenomen en daar in 1999 of 2000 weer uit verwijderd. Deze herziening is gebaseerd op de situatie van 2014 (dag 2) en 2017 (dag 1). De wandeltocht volgt grotendeels de Lange-Afstands-Wandeling Grenslandpad. De laatste 6,4 km van de 2e dag wordt het Grenslandpad niet meer gevolgd. Het Grenslandpad is wit-rood gemarkeerd. Bij ontbrekende wit-rode markering kan meestal de groen-gele markering van het wandelroutenetwerk gevolgd worden. Is de markering in kruisvorm, dan betekent dat dat je daar juist niet heen moet.

In plaats van de aan het Grenslandpad liggende bushalte 'Van Gaverenlaan' is de 200 m van het Grenslandpad vandaan liggende bushalte 'Willibrordplein' gekozen als eindpunt van dag 1, omdat het daar prettiger wachten is (zitvoorzieningen). Deze bushalte is daardoor het beginpunt van dag 2, van waaraf eerst een stuk door Alphen moet worden gelopen. Ten behoeve van diegenen die dat stuk willen overslaan is bushalte 'Goedentijd' een alternatief startpunt aan de rand van de bebouwde kom van Alphen.

Dag 1

Baronie van Breda

Dit deel van de wandeltocht voert door het gebied de Baronie van Breda. Dit hertogelijk leengoed was in de Middeleeuwen onderdeel van het machtige hertogdom Brabant. Zelfs Maastricht was destijds een Brabantse stad. De adellijke heren hadden ook bezittingen in een groot gebied om Breda heen. In 1576 na de verovering van Antwerpen door de Spaanse troepen ontstond er tweespalt in Brabant: Bergen op Zoom en Breda kozen voor Willem van Oranje en 's-Hertogenbosch schaarde zich achter Filips II. Gedurende de gehele Tachtigjarige Oorlog werd er regelmatig gestreden om het bezit van de steden. Met name Breda en 's-Hertogenbosch werden een aantal keren veroverd. In de eeuwen daarna had de streek te lijden onder de chronische oorlogen die de Republiek tussen 1672 en 1713 voerde tegen het machtige Frankrijk. Zelfs in 1814 werd bij de Strijbeek nog een veldslag beslecht tussen Napoleon en een geallieerde legermacht.

Sta je bij de halte voor de bus richting Breda, dan het fietspad volgen met de weg aan je rechterhand, de Geersbroekseweg oversteken, en verder over het fietspad langs de weg. Sta je bij de halte voor de bus richting Tilburg, dan eerst de weg oversteken en aan de overkant het fietspad naar rechts volgen.

Een eindje voorbij huisnr. 29 (Bed & Breakfast) linksaf langs een slagboom een grassig pad op. Vanaf hier volg je het wit-rood gemarkeerde Grenslandpad. Het pad volgen tot een bocht naar links waar er een pad naar rechts en een pad rechtdoor is. Neem het pad rechtdoor. Negeer een schuin naar links gaand pad en neem het pad dat hierna haaks naar links gaat. Na een bocht naar links via een kronkel rechtdoor. 1e pad rechtsaf. Je snijdt nu een stuk van het Grenslandpad af en mijdt daarmee een km asfalt. Het pad gaat door de bosrand; links van het pad bevindt zich weiland. Aan het einde linksaf en meteen rechtsaf en meteen bevindt je je bij knooppunt 70 van het wandelroutenetwerk.

Je bent weer terug op het Grenslandpad en dat splitst zich hier. De tak linksaf gaat naar Breda en die moet je dus niet volgen. Ga rechtdoor, over de brede zandweg. Aan je rechterhand ligt Landgoed Valkenberg.

Landgoed Valkenberg

Na een periode van verwaarlozing kwam Landgoed Valkenberg in de 18e eeuw in handen van Benjamin Borch, die onder andere burgemeester van Breda was. Hij renoveerde de 2 boerderijen en het herenhuis, legde een boomgaard aan en vormde het moerasgedeelte om tot wei- en bouwland. De naam Valkenberg dateert uit de tijd dat de valkenjacht in dit gebied plaatsvond. Inmiddels is Valkenberg evenals het Landgoed Hondsdonk, wat iets zuidwestelijker is gelegen, eigendom van een adellijke familie.

Op viersprong rechtdoor de zandweg blijven volgen. Op veelsprong met knooppunt 68 de zandweg schuin naar rechts blijven volgen. Ook op een kruising met aan je linkerhand 4 betonnen putringen de zandweg nog blijven volgen, maar na 170 m, bij knooppunt 65, linksaf en meteen rechtdoor. Je bent nu in het Ulvenhoutse Bos.

Ulvenhoutse Bos

Het Ulvenhoutse Bos is een bosgebied ten oosten van Ulvenhout. Het gebied meet 729 ha en is eigendom van Staatsbosbeheer. Tot het gebied behoren het Sint-Annabos, het Voorbos, het Nieuwbos, het Prinsenbos en het Chaambos. Het is een oud, lemig, vochtig eiken-beukenbos dat bekend is om zijn rijke flora. Men vindt hier slanke sleutelbloem, bosanemoon, eenbes, grote keverorchis, geel nagelkruid en witte rapunzel. Een gebied van 112 ha, direct gelegen ten noordoosten van Ulvenhout en ten westen van de A27, is aangewezen als Natura 2000-gebied.

Het Ulvenhoutse Bos was vroeger eigendom van de heren van Breda en werd al in de 15e eeuw gebruikt voor de jacht en houtopbrengst. Het Sint-Annabos werd in de 16e eeuw aangelegd in opdracht van de Oranje-Nassaus. Het Prinsenbos is eveneens vernoemd naar de Prinsen van Oranje.

Volg het pad naar een bruggetje. Dit over en vervolgens rechtdoor. Op viersprong met knooppunt 69 rechtsaf. 2e pad linksaf. Kruis een ruiterspad. Het pad maakt een aantal bochten. 1e pad linksaf. Bij knooppunt 67 kom je uit op een zandweg. Linksaf. Asphaltweg oversteken en zandweg vervolgen. Je komt uit op een bocht van een zandweg met fietspad. Volg deze naar rechts.

Kruis 2 ruiterspaden en neem dan, voor bosperceel 17, de 1e weg rechtsaf. Deze volgen, op splitsing rechts aanhoudend, tot je uitkomt bij een bocht van een asphaltweg. Hier linksaf en waar de weg na 300 m naar links buigt, rechtsaf een graspad op met rechts weiland en links bos. 1e pad linksaf met weer rechts weiland en links bos. Aan het eind, bij knooppunt 63, rechtsaf. Direct na huisnr. 1 linksaf. Op kruising met asphaltfietspad rechtsaf en het fietspad volgen naar paddestoel 23571, bij een verkeersweg. Deze oversteken, rechtdoor het fietspad op en vrijwel meteen, bij knooppunt 47, linksaf langs een slagboom een bospad op. Je bevindt je nu in de Chaamse Bossen.

Chaamse Bossen

De Chaamse Bossen, gelegen tussen Chaam, Gilze en Alphen, beslaan ca. 2200 ha. Boswachterij Chaam maakt met zijn 1300 ha een groot deel hiervan uit. Het beheer is, evenals het Ulvenhoutse Bos waar je zojuist doorheen liep, in handen van Staatsbosbeheer. De Chaamse Bossen werden eind vorige eeuw aangelegd als productiebos op de voormalige heidevelden die hun agrarische functie hadden verloren. In Boswachterij Chaam heeft Staatsbosbeheer de laatste jaren diverse maatregelen getroffen om het doorgaande verkeer door het bosgebied zoveel mogelijk te weren. Doorgaande zandwegen zijn afgesloten en aan de bosrand zijn parkeerterreinen aangelegd ten behoeve van de recreatie. De belangrijkste natuurwaarde van de boswachterij ligt in haar omvang. De uitgestrekte bossen zorgen voor rust en stilte, waardoor tal van, meestal schuwere, beesten zich hier thuis voelen. Met name roofvogels, zoals de buizerd en sperwer profiteren hiervan. Aan de rand van de open plekken in het bos grazen in de ochtend- en avonden vaak reeën.

De oostkant van het bos ondergaat de laatste jaren een 'metamorfose': enkele geïsoleerde graslandcomplexen worden omgevormd naar de oorspronkelijk hier voorkomende natte heide. Het is de bedoeling dat op het nieuw ingerichte gebied weer soorten als struik- en dopheide gaan groeien. Wellicht komen er vanuit oude zaadvoorraden in de ondergrond ook weer zeldzame plantjes als klokgentiaan, zonnedauw en veenbies naar boven. In en langs de poelen zullen planten en vogels van vennen terugkomen. Staatsbosbeheer tracht deze 'metamorfose' te bewerkstelligen door de bovenste grondlaag af te graven. Door de schrale grond die hierdoor boven komt te liggen, wordt de oorspronkelijke begroeiing gestimuleerd.

Na een tijdje loopt het pad parallel aan een zandweg met stenen aan je linkerhand. Dit is nog steeds zo op een punt waarop je haaks naar rechts kan gaan. Op dit punt moet je de greppel links van je over naar de zandweg met stenen, daarop rechtsaf en meteen linksaf. (Ligt er niks op de greppel om er overheen te gaan en wil je er niet overheen springen of doorheen gaan, loop dan een stukje verder rechtdoor. Daar is een dammetje in de greppel. Ga daarover, ga linksaf op de zandweg met stenen en meteen rechtsaf.)

1e pad rechtsaf, pad rechts van perceel 64. Aan het eind, bij knooppunt 41, rechtsaf. Je loopt nu op het Geuzenpad. Links van het pad bevindt zich het Ossengoor. Je passeert een bank met uitzicht daarop.

Ossengoor

Boswachterij Chaam is de laatste jaren aanzienlijk vernat. Staatsbosbeheer heeft in de loop der jaren talloze greppels en ontwateringsloten afgedamd of dichtgeschoven, dit in samenwerking met het Waterschap. De gemiddelde grondwaterstand blijkt daardoor meer dan een meter gestegen. In natte winters staan grote delen van het bos blank en de graslandenclaves zien er dan weer uit zoals ze voor de ontginning waren: vennen en goren. Dit is precies wat ook van de bossen van Staatsbosbeheer wordt verwacht: het water vasthouden en geleidelijk afgeven aan de omgeving. In dat kader is ook het Ossengoor, een voormalige landbouwenclave in de boswachterij, omgevormd tot een zogenaamd 'winterven', een natuurlijke laagte welke in het winterhalfjaar volloopt met water en door de werking van een overloopstuwte in het voorjaar en de voorzomer weer langzaam mag opdrogen. Samen met de vele poelen die de laatste jaren in de boswachterijen zijn aangelegd, vormt die vernatting een wezenlijke stap in het herstel en de ontwikkeling van een natte ecologische infrastructuur in de boswachterij. Dat die vernatting meteen effect heeft op de natuurwaarden, in het bijzonder op de fauna, zal niemand verbazen. De onder water geschoten landbouwenclaves worden meteen bevolkt door talloze eendachtigen en futen. Vrijwel elk jaar worden weer dodaars en geoorde futen op de 'nieuwe vennen' waargenomen, soorten die van oorsprong kenmerkend waren voor het Brabantse vennendistrict.

Op viersprong rechtdoor. Op kruising met tegelfietspad rechtdoor. Op viersprong rechtdoor. Asfaltweg kruisen en rechtdoor over zandweg die uitkomt in bocht van asfaltweg. Hier rechtdoor en bij knooppunt 71 en picknicktafel asfaltweg blijven volgen met bocht naar links. Hierna 1e pad linksaf.

Het pad slingert door loofbos, waarbij je een beekje oversteekt en een pad van links negeert. Op kruising met ruitepad rechtdoor. Op volgende kruising linksaf, zandweg met fietspad. Na flauwe bocht naar rechts, rechtsaf, pad door sparrenbos. Aan het eind linksaf en direct rechtsaf. Op splitsing rechts aanhouden. Met bocht mee naar links. 25 m verder rechtsaf naar een bank aan het Putven.

Putven

Alhoewel de meeste vennen op natuurlijke wijze zijn ontstaan, is het Putven gegraven. In het begin van deze eeuw werden de eerste bomen van de Chaamse Bossen aangeplant. Het zand in het Putven werd afgegraven om er de zandwegen in de bossen mee op te hogen. Toen in de jaren '60 allerlei vormen van recreatie begonnen op te komen, werd het Putven een zeer populaire recreatieplas. Begin 1970 werd het echter weer afgesloten, omdat de recreatie een te grote aanslag pleegde op de natuurlijke omgeving van het ven. De Groote Weide, een recreatieterrein van maar liefst 15 ha, werd als alternatief aangelegd iets ten zuidwesten van het Putven.

Bij de bank naar links. Op de kruising met knooppunt 20 rechtsaf. Na 25 m schuin rechtsaf. Dit pad voert je weer naar het Putven. Bij het ven met de bocht mee naar links van het ven af en even verder op viersprong rechtdoor. Weer even verder op viersprong 2e pad links nemen, dus stomp linksaf. Aan het eind rechtsaf.

Direct na het weiland aan je linkerhand linksaf en na bocht naar links rechtsaf een smal bospad op. Rechtdoor tot een asfaltweg en daar linksaf.

Nu even goed opletten: Na 60 m ligt er aan de rechterkant van de weg een bospad verscholen achter een greppel en een wal. Ga dat pad op. Aan het eind linksaf. Nogmaals aan het eind linksaf.

Bij de ingang van camping Buitenlust rechtsaf, asfaltweg. Na 400 m, bij knooppunt 27, linksaf bospad op. Rechtdoor tot aan een zandweg met fietspad, bij knooppunt 74. Daar rechtsaf. Na 700 m het fietspad naar links volgen. Na 300 m gaat het fietspad bij een brede zandweg naar rechts. Ga hier ook naar rechts, steek bij paddestoel 23568 een asfaltweg over, en ga rechtdoor over de zandweg met fietspad, de Maastrichtsebaan.

Bij paddestoel 23567 haaks linksaf. Op viersprong rechtsaf. Op viersprong linksaf. Rechtdoor tot er een camping rechts van je is. Dan 1e pad linksaf. Op viersprong rechtsaf. 2 keer op een viersprong rechtdoor. Vanaf de 2e viersprong is er even wat hei links van je. 1e pad rechtsaf. Aan het eind zie je voor je door de bomen recreatieplas 't Zand. Hier linksaf.

Na een bocht naar rechts rechtdoor op dezelfde afstand van de plas blijven lopen. Met de bocht mee naar rechts nog steeds op dezelfde afstand van de plas blijven lopen. Het pad komt uit op een brede grasstrook bij de plas. Hier rechtdoor in de richting van de Rode-Kruispost. Voordat je deze bereikt met een bocht naar rechts langs 't zandstrand en verder over pad tussen bos en plas. Op kruising linksaf het bos in.

Op een kruising met meterhuisje en groene paal rechtsaf. Aan het eind linksaf en even verder langs slagboom en rechtsaf een asfaltweg, die een stukje verderop overgaat in een klinkerweg.

Bij paddestoel 23565 links aanhouden. De klinkerweg aflopend zie je in de verte de kerk van Alphen al. Na huisnr. 1 linksaf, recht op de kerk af. Loop links om de kerk heen, Heuvelstraat.

Wil je direct door met dag 2, volg dan het Grenslandpad linksaf, Goedentijd. Anders rechtsaf, Raadhuisstraat. Deze volgen naar het Willibrordplein en daar rechtdoor de Baarleseweg op, aan het begin waarvan zich de bushaltes 'Willibrordplein' voor beide richtingen bevinden, die voor de richting Breda rechts en die voor de richting Tilburg links.

Alphen

De Gemeente Alphen-Chaam kent naast deze 2 hoofddorpen nog diverse gehuchten en buurtschappen, kenmerkend voor het agrarisch gebied in dit deel van Noord-Brabant. Eeuwenlang zijn landbouw en veeteelt de voornaamste bronnen van inkomsten geweest. Met de opkomst van het dagtoerisme naar rustige en stille gebieden is met name Alphen, gelegen temidden van veel natuurschoon, bekend geworden.

Alphen is gelegen op een dekzandrug, die zich uitstrekt van zuid naar noord, aan de oostzijde begrensd door het dal van de Leij (Donge) en aan de westzijde aflopend naar de lage gronden in het stroomgebied van de Mark. In de prehistorie en de eerste eeuwen van onze jaartelling boden dergelijke relatief hooggelegen gebieden de beste mogelijkheden tot bewoning. Op het grondgebied van Alphen zijn dan ook talrijke en belangrijke vondsten en sporen aangetroffen uit de prehistorie, de Romeinse en de Merovingische tijd. Abdijen, ridderorden en de heren van Breda speelden een belangrijke rol in de geschiedenis van dit dorp, die direct verbonden is aan die van de abdij van Echternach. Deze abdij werd in 739 door bisschop Willibrord begiftigd met onder meer goederen en rechten gelegen te Alphen, welke hem in 709 waren geschonken door de Frankische grootgrondbezitter Aengilbertus. Daardoor heeft de abdij van Echternach in Alphen gedurende enkele eeuwen zowel de kerkelijke als wereldlijke macht uitgeoefend. Een voorbeeld van vergaande grensoverschrijdende samenwerking en invloed.

Dag 2

Aantak op het Grenslandpad vanaf bushalte 'Willibordplein': Vanaf het Willibordplein de Raadhuisstraat inlopen richting de links daarvan gelegen kerk. Bij de kerk rechtdoor, Goedentijd.

Goedentijd volgen tot aan rotonde, bushaltes 'Van Gaverenlaan' en 'Goedentijd' passerend, met de even huisnummers aan je rechterhand.

Links om de rotonde heen naar de kapel van de Heilige Barbara. De weg aan de andere kant van de kapel inslaan, Schellestraat. 1e weg linksaf, Oude Tilburgsebaan. Op T-kruising rechtsaf, zandweg. Deze landbouwweg uitlopen. Aan het eind rechtsaf, Oude Tilburgsebaan. Kruis een fietspad.

Bels Lijntje

Het fietspad dat je kruist is langs een voormalig spoorlijntje aangelegd. Dit oude spoorlijntje, wat overigens niet duidelijk meer als zodanig te herkennen is, wordt het Bels Lijntje genoemd en voert van Tilburg naar Turnhout in België. Deze lijn werd halverwege de 19e eeuw aangelegd voor het vervoer van met name kolen ten behoeve van de textielindustrie in Tilburg. Inmiddels heeft het zogenaamd 'Bels Lijntje' zijn oude functie verloren. Maar met de aanleg van een fietspad langs dit traject heeft het tegenwoordig een toeristisch-recreatieve bestemming.

Na het kruisen van het fietspad rechtsaf, Looneind. Aan het eind van deze klinkerweg linksaf, een asfaltweg, Schellestraat.

Op viersprong, met knooppunt 95, rechtdoor, halfverharde weg, Goorstraat. Je loopt nu door Landgoed De Hoevens.

Na een flauwe bocht naar links rechtsaf over een bruggetje over een greppel. Het kronkelende pad volgen tot een brug en daar linksaf die brug over. Op driesprong rechtsaf. Bij knooppunt 96 met de bocht mee naar links. Bij een heuveltje met een bankje, voor een beukenlaantje, linksaf. Bij een ven rechtsaf, beukenlaan.

Aan het eind linksaf, ook weer een beukenlaan. Aan het einde hiervan rechtsaf, brede zandweg, tevens beukenlaan. Je passeert een beek en een bord 'Landgoed Het Ooievaarsnest'.

Landgoed Het Ooievaarsnest

Landgoed Het Ooievaarsnest is 134 ha groot en is eigendom van het Brabants Landschap. Het is gebied met een sterke afwisseling van droge zandgronden met dennenbos, lanen met loofbomen en vochtige dalen met weide en enkele moerasbosjes. Het ligt tussen 2 beekjes die de Ley worden genoemd. Er zijn roofvogels, nachtegalen en regelmatig ook reeën te zien. Vroeger waren er veel ooievaars in het gebied aanwezig; de streek was namelijk rijk aan amfibieën en reptielen, welke belangrijke prooidieren zijn van ooievaars. Wanneer de ooievaar uit het gebied is verdwenen is niet te achterhalen.

De boerderijen en hekwerken op het landgoed Ooievaarsnest zijn allemaal geschilderd in dezelfde kleuren rood en geel van eigenaar Baron Jamblinne de Meux.

Nog geen 100 m verder, bij knooppunt 42, linksaf en een pad langs de bosrand en het Leijdal volgen. Bij de hoek van een weiland buigt het pad naar rechts. Even verder, op een driesprong met knooppunt 57, rechtdoor. Bij knooppunt 54 linksaf, een pad links van een greppel. Na 280 m rechtsaf, over een brug over de greppel, en rechtdoor.

Op een viersprong linksaf. Bij een vogelkijkhut buigt het pad naar rechts, het bos in.

Vogelkijkhut Tapsmoer

De vogelkijkhut is gebouwd door leerlingen van de bodemgroep van het ROC onder supervisie van het Brabants Landschap. De naam is afgeleid van 'moer', wat 'veen in eigendom van de abt' betekent, en heeft alles te maken met de abdij van Tongerlo, gelegen in de Belgische Kempen. Die bezat al vanaf 1175 uitgestrekte Ianderijen en hoeven onder Alphen en brachten hier en tot in Tilburg gronden tot ontginning. De monniken van deze abdij van de Norbertijnen verzorgden in Alphen en Riel ook de pastorale zorg tot 1830. Belangrijke Alphense hoeven die de abdij in bezit had, waren onder meer de Nieuwelandse Hoef, de Grote Hoef en de Leeuwkeneik.

De vogelkijkhut biedt een prachtig uitzicht over het Riels Laag, de uitgestrekte vlakte van het dal van de Oude Leij. De vogels die je hier kunt bewonderen, wisselen door het jaar heen. In het vroege voorjaar zie je er baltsende kieviten en grutto's, maar bijvoorbeeld ook slobend en zomertaling. In de nazomer strijken er allerlei doortrekkers neer, die wel weken in het gebied kunnen blijven hangen: lepelaar, kleine zilverreiger en aalscholver bijvoorbeeld.

Vroeger liep het Grenslandpad langs de Regte Heide, maar tegenwoordig niet meer. Dat is jammer, vandaar dat nu een stukje de oude route wordt gevolgd. Dus nu even niet de wit-rode markering volgen.

Op viersprong met knooppunt 55 linksaf. Na 300 m kom je op een driesprong bij een picknickbank en ligt de Regte Heide voor je.

Regte Heide

De Regte Heide is een van de weinige heidegebieden van enige omvang in Noord-Brabant. De natuurwaarden zijn onlosmakelijk verbonden met het beekdal van de Ley, over 3 km grenzend aan de westkant van de Regte Heide. De beekjes zorgen voor een fraai verschil in hoogte. In de lage delen komt dophei, beenbreek en zonnedauw voor. Op de hoge delen groeit voornamelijk struikheide, die in augustus verandert in 'een paarse zee'. Er komen ook regenwulpen en roodborsttapuiten voor. In de buurt van de Ley zijn nog 6 grafheuvels uit de Bronstijd te vinden.

Op de driesprong rechtsaf. Kruis een ruitpad. Voor een akker rechtsaf. Op viersprong met knooppunt 10 rechtdoor. Vanaf hier wordt het Grenslandpad weer gevolgd.

Op viersprong rechtdoor. Je passeert het ven Halve Maan aan je rechterhand en daarna een akker aan je linkerhand. Na de akker op een viersprong linksaf, een brede enigszins verharde weg. Na 250 m passeer je kapel Nieuwkerk annex klooster.

Nieuwkerk

Deze streek heette van oudsher Steenvoirt. De naam Nieuwkerk hangt samen met de noodkerk die na de Reformatie in 1650 door Tilburgse katholieken op Spaans grondgebied, net over de Nederlands-Belgische grens, werd gebouwd.

Bij paddestoel 24700 en knooppunt 61 rechtdoor. Bij grensmaal 211 ga je de Poppelse Leij over. Bij knooppunt 62 rechtdoor. Bij knooppunt 09 rechtdoor en direct daarna een paadje op dat links van de weg loopt. Dit paadje komt uiteindelijk weer op de weg uit, die even verder eindigt bij een verkeersweg, Turnhoutsebaan. Deze oversteken.

Bij paddestoel 21308 linksaf en bij paddestoel 21309 rechtsaf, richting Gorp. Na 200 m, bij knooppunt 64, rechtsaf, het bos in. Je bevindt je nu op Landgoed Gorp en Rovert.

Gorp en Rovert

Rond 1800 werd het Landgoed Gorp en Rovert aangelegd, van oorsprong eigendom van Belgisch-Franse adel. Het totale landgoed is 1200 ha groot, waaronder 800 ha bosgebied en 400 ha landbouwgebied. Het landgoed, inclusief het jachtslot met brandtoren en de 7 boerderijen, is eigendom van de familie Van Puyenbroek.

Op T-kruising met knooppunt 63, linksaf. Dit pad bijna helemaal uitlopen, dus bij knooppunt 69 rechtdoor en dat blijven doen tot aan knooppunt 92, voor een slagboom. Hier rechtsaf. Even verder een pad naar links negeren en weer even verder, op een driesprong, wel linksaf. Hier verlaat je het Grenslandpad.

Aan het eind rechtsaf, over een brug over de Roversche Lei.

Roversche Lei

De Roversche Leij ontspringt in België en vormt samen met de Poppelsche Leij de bovenloop van de Nieuwe Leij. Waterschap De Dommel richtte de oevers van deze beken in als ecologische verbindingzone, zodat vlinders, libellen en amfibieën een groter leefgebied krijgen.

Paradijsbrug

De brug is in de streek bekend als de Paradijsbrug. Dat komt doordat de arts Johannes Goropius Becanus, die in deze streek werd geboren, van mening was dat het bijbelse Paradijs in Nederland lag. Volgens hem is het Nederlands de enige taal die afstamt van de oertaal die door Adam en Eva werd gesproken.

De weg volgen. Op driesprong met paddestoel 21310/100 en knooppunt 93A, linksaf. Je passeert aan je linkerhand boerderij De Leenhof.

De Leenhof

De Leenhof is het geboortehuis zijn van Johannes Goropius Becanus, aan wie de Paradijsbrug zijn naam dankt. De boerderij heeft een gevelsteen met zijn afbeelding. De Leenhof staat ook bekend als De Koepel, vanwege het karakteristiek, tegen de boerderij aangebouwd, achtkantig jachthuisje.

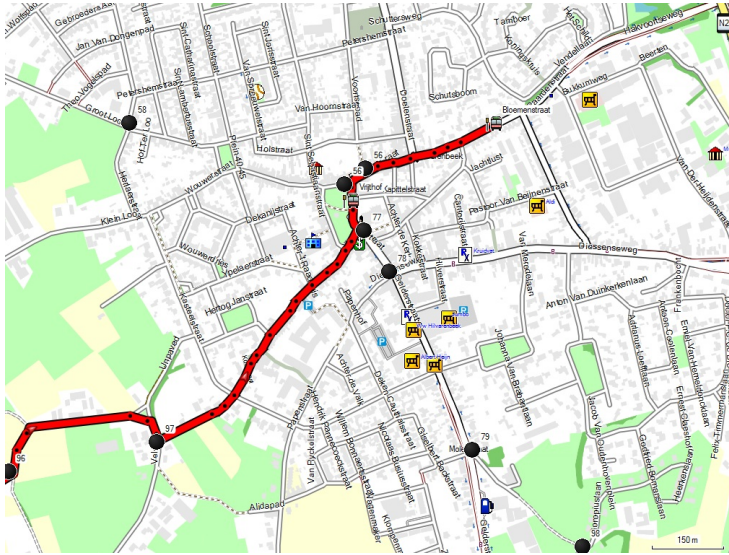
Op driesprong met paddestoel 21311/100 en knooppunt 93B, rechtsaf richting Hilvarenbeek. De klinkerweg gaat over in asfalt. De weg blijven volgen totdat er zich geen bos meer aan je linkerhand bevindt, maar een akker. Dan rechtsaf langs een slagboom een bospad op.

Na 150 m, op een viersprong met knooppunt 40, rechtsaf. Na 100 m, aan de rand van het bos, linksaf. Je hebt nu dennenbos aan je linkerhand en akkerland aan je rechterhand.

Aan het eind linksaf, halfverharde weg met asfaltfietspad. Dit volgen tot je aan je rechterhand een weiland met ven passeert. Na dit weiland rechtsaf, over het brede pad, langs het weiland met ven.

Het pad maakt een bocht naar links. Hierna rechtsaf op een viersprong. Neem het 1e pad linksaf; let op, want dit is een smal paadje. Aan het einde rechtsaf. Het pad maakt meteen een haakse bocht naar links. 100 m verder maakt het een haakse bocht naar rechts; ga hier rechtdoor.

Na 175 m, bij KP 41b, rechtsaf. Na 200 m maakt het pad een haakse bocht naar links. Je loopt nu recht op de kerk van Hilvarenbeek af. Bij KP 41A rechtdoor. Het pad komt uit in de bocht van een zandweg; hier rechtdoor. Na 50 m rechtsaf, het wandelnetwerk volgend, een smal pad op, tussen akkers. Bij KP 96 rechtdoor. Aan het eind rechtsaf, zandweg. Na 70 m wordt dit een asfaltweg.

De asfaltweg met een bocht mee naar rechts volgen. Op driesprong, KP 97, linksaf. Je loopt de bebouwde kom van Hilvarenbeek in. Op viersprong met wegwijzer 17034/1 rechtdoor richting centrum, Koestraat. Rechtdoor tot aan de kerk. Voor de kerk linksaf. Je komt op het Vrijthof waar zich de bushalte met die naam bevindt.

Hilvarenbeek

Het hart van Hilvarenbeek wordt nog steeds gevormd door het Vrijthof. Midden op het Vrijthof staat de R.K. kerk 'St. Pieter in de Banden' met ervoor een oude lindeboom uit 1676 en één uit 1920. De jonge lindeboom werd geplant om de oude te vervangen wanneer deze zou bezwijken.

Bushalte 'Vrijthof' is een eenrichtingsbushalte en wordt aangedaan door de bussen richting Best, Reusel, Oisterwijk, Westelbeers en Riel. Voor de bussen richting Tilburg moet je nog ruim 300 m verder, naar halte 'Bloemenstraat', ook een eenrichtingshalte (helaas zonder zitvoorziening). Loop daartoe langs halte 'Vrijthof' naar het einde van het Vrijthof en ga daar, bij de wegwijzer, rechtsaf de Paardenstraat in. Volg deze naar de bushalte, bij huisnr. 51.

